

افزایش حمایت‌های دولتی به دنبال تداوم بحران مالی و اقتصادی جهان

روند رو به رشد همکاری‌های اقتصادی و تجاری و ضرورت وجود یک مدیریت جامع بین‌المللی جهت تثبیت وضعیت تجاری و مقابله با بحران‌های اقتصادی، موجب شکل‌گیری سازمان جهانی تجارت گردید. امروزه با وقوع بحران اقتصادی، نظریه‌های متعددی از سوی کارشناسان مطرح شده است. برخی معتقدند که افزایش همکاری‌ها در قالب سازمان‌های مالی و تجاری بین‌المللی، تنها راه حل بحران می‌باشد. برخی نیز بر این باورند که فقط با راه حل‌های ملی و افزایش حمایت‌های دولتی می‌توان از بحران عبور نمود و سازمان‌های بین‌المللی زمانی کارایی لازم را برای مقابله با مشکلات خواهند داشت که اولویت‌های خود در گسترش همکاری‌ها را متحول کنند. طی سالیان گذشته سعی شد دخالت‌ها و حمایت‌های دولتی در روند رو به توسعه تجارت آزاد بین‌المللی کاهش یابد ولی در حال حاضر، عبور از بحران بدون بکارگیری کمک‌های دولتی و تنها با اتکا به راهکارهای بین‌المللی غیرممکن به نظر می‌رسد. عده‌ای از صاحب‌نظران، اجرای توافقات مهم بین‌المللی نظیر توافقات دوحه را عامل بازگشت رونق نسبی به بازار و خروج از رکود اقتصادی می‌دانند.

راستا، در سال ۱۹۴۷ کشورهای استرالیا، بلژیک، برمه، برزیل، کانادا، سیلان، شیلی، چین، کوبا، چکسلواکی، فرانسه، هند، لبنان، دولت لوکزامبورگ، هلند، نیوزیلند، نروژ، پاکستان، رودزیای جنوبی، سوریه، آفریقای جنوبی، بریتانیا، ایرلند شمالی و آمریکا با امضای موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (گات)^۱ شکل نوینی از همگرایی بین‌المللی را بنا نهادند. تشکیل گات اقدامی مهم در پایه‌ریزی همگرایی جدید جهانی بود که پس از گذشت سال‌ها و افزایش تعداد اعضا^۲، در سال ۱۹۹۵ میلادی، شالوده سازمان جهانی تجارت^۳ گردید.

تأسیس ترتیبات و سازمان‌های منطقه‌ای به عنوان راهکاری مناسب توانست بخشی از نگرانی‌ها در ایجاد نظم و ثبات در عرضه و تقاضا در بازارهای جهانی را برطرف سازد و با گذشت زمان، همگرایی (منطقه‌ای) از سازماندهی و انسجام بیشتری برخوردار گردید. تحولات علمی و صنعتی در قرن ۱۹ و ۲۰ در اروپا موجب شد تا کشورهای این منطقه از نظر سیاسی و اقتصادی رشد چشمگیری را شاهد باشند و همکاری‌های نوین منطقه‌ای را پایه‌ریزی نمایند. وجود قوانین و مقررات متعدد و متفاوت در همکاری‌های منطقه‌ای در مناطق مختلف جهان و محدودیت تجارت بین منطقه‌ای، ایده همکاری بین‌المللی در تجارت را در اذهان تقویت کرد. در همین

1. The General Agreement on Tariffs and Trade

۲. البته بعضی از کشورها نظیر چین، بعداً از عضویت گات خارج شدند.

3. The World Trade Organization

بحث‌های تجاری در سطح بین‌المللی از همان ابتدای تأسیس سازمان بسیار پیچیده بود. کشورهای توسعه یافته در صدد محدود کردن واردات از کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته به ویژه در بخش کشاورزی، منسوجات و پوشاک بودند و در مقابل کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته مصمم بودند موانع موجود بر سر راه صادرات کالا به کشورهای توسعه یافته را کاهش داده، دسترسی بهتری به بازارهای آنان داشته باشند. به همین دلیل مذاکرات در برخی زمینه‌ها هنوز به نتیجه لازم نرسیده است. سازماندهی منسجم تمامی ابعاد همکاری‌ها ایجاب می‌کند تا علاوه بر تدوین قوانین و مقررات مناسب برای توسعه تجارت جهانی، راهکارها و ابزارهای اجرایی قوی برای حل مشکلات، پیش‌بینی شود. قوانین و مقررات سازمان جهانی تجارت این امکان را فراهم می‌سازد تا کشورهای عضو در برخی مواقع از اقدامات حفاظتی برای مقابله با مشکلات استفاده کنند، اما در صورت بروز بحران جهانی و استفاده اکثر کشورها از این اقدامات حفاظتی مجاز، دامنه رکود اقتصادی حاکم بر جهان گسترش خواهد یافت. استفاده از راهکارهای ملی همچون حمایت‌های دولتی که مغایر با اصول تجارت آزاد هستند، اوضاع را پیچیده‌تر می‌نمایند ولی واقعیت نشان داده که بهره‌برداری از آن در یک دوره زمانی خاص اجتناب‌ناپذیر است.

برخی کارشناسان معتقدند که وجود سازمان جهانی تجارت، علاوه بر جلوگیری از اقدامات یک‌جانبه و غیرمنطقی که تأثیر منفی شدید بر اقتصاد و تجارت بین‌المللی دارد، می‌تواند در هنگام وقوع بحران به حل مشکلات کمک بزرگی نماید. به همین دلیل پیشنهاد نموده‌اند، کشورهای جهان با افزایش همکاری‌های بین‌المللی و ارائه راهکارهای نوین، بن‌بست‌های موجود در

برخی از زمینه‌ها را برطرف سازند تا دوران بحران با حداقل زیان سپری شود. بعضی نیز با بیان موضوعاتی همچون چگونگی امکان تقویت موقعیت اقتصادی و تجاری و امکان حل مشکلات ملی کشورهای دارای ساختار و توان اقتصادی متفاوت با یک راهکار واحد، شبیهاتی را ایجاد کرده‌اند. با توجه به وجود ابهامات مذکور، برخی کشورها، علاوه بر تقویت همکاری‌ها در بعد بین‌المللی، سعی نموده‌اند طرح‌های ملی را که عمدتاً با حمایت‌های دولتی توأم بوده‌اند، به اجرا گذارند. این در حالیست که طی سال‌های گذشته، روند رو به رشد تجارت آزاد به گونه‌ای بوده است که میزان دخالت‌ها و حمایت‌های دولتی را به حداقل ممکن برساند. به همین دلیل بیش‌تر بسته‌های حمایت مالی مورد تأیید سازمان‌های بین‌المللی در بحران اخیر، رونق‌بخش تجارت بین‌المللی بوده و طرح‌های مغایر با اهداف رقابتی نهی شده‌اند. عده‌ای از صاحب‌نظران بین‌المللی معتقدند که در صورت اجرای توافقات مهم در عرصه تجارت جهانی نظیر توافقات دوحه، رونق نسبی به بازارهای جهانی باز خواهد شد و می‌توان از رکود اقتصادی و بحران فعلی خارج شد.

دامنه راهکارهای سازمان جهانی تجارت برای مقابله با مشکلات

اصول سازمان جهانی تجارت به گونه‌ای پایه‌ریزی شده است که در زمان تعادل اقتصادی، با رعایت اصول مهمی همچون اصل دولت کامله‌الوداد^(۱)، اصل ممنوعیت در اعمال محدودیت‌های کمی برای واردات کالا^(۲) و اصل عدم اقدام جهت حمایت از محصولات ملی^(۳) سعی می‌شود شرایط ایده‌آل و منصفانه‌ای برای تجارت آزاد فراهم آید. اما در شرایط بروز مشکلات، بعضی از قوانین سازمان جهانی تجارت این امکان را به اعضا می‌دهد تا در برخی موارد برخلاف اصول اولیه سازمان، تدابیر حفاظتی

عبارت دیگر، سازمان جهانی تجارت همچون سایر سازمان‌ها و مؤسسات بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی، فاقد راهکار جامع و ابزار لازم برای حل مشکلات در مقیاس و حجم متناسب با بحران مالی و اقتصادی اخیر می‌باشد و لازم است تحول اساسی در این زمینه ایجاد شود.

تأثیر اجرای توافقات دوحه بر بحران

تصمیمات متخذه در چهارمین کنفرانس وزرای تجارت کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت (در سال ۲۰۰۱ در دوحه)، نقطه عطفی در تحولات تجاری بین‌المللی جهت خروج از بن‌بست‌های موجود بود.^۴ بدون شک، نقش تجارت در توسعه و رشد اقتصادی و فقرزدایی انکار ناپذیر است، اما بدون در نظر گرفتن موقعیت تمام کشورهای عضو به ویژه کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته، تجارت جهانی رونق نخواهد گرفت. بنابراین لازم است یک سیستم واحد قانونگذاری برای تجارت جهانی و آزادسازی تجارت ایجاد شود. کاهش موانع تعرفه‌ای و حذف موانع غیرتعرفه‌ای تأثیر به‌سزایی در توسعه تجارت خواهد داشت. مذاکرات دوحه از این نظر اهمیت دارد که توافقات کلی در زمینه‌های مذکور در آن بعمل آمد.

اهمیت اجرای توافقات نشست دوحه موجب گشت تا مقامات کشورهای عضو در نشست‌های بعدی همواره بر اجرای آنها تأکید نمایند. در پنجمین کنفرانس وزرای تجارت سازمان جهانی تجارت که در سپتامبر ۲۰۰۳ در شهر کانکون^۵ مکزیک برگزار شد، مباحث مهمی همچون کاهش حمایت‌های دولتی و یارانه‌ها در بخش کشاورزی

لازم را بعمل آورند. برای مثال در بند یک (الف) ماده ۱۴ موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت تصریح شده است هنگامی که کشورهای عضو، در تجارت کالا احساس خطر نمایند یا اینکه عملاً به تولیدکنندگان و بازار داخلی لطمه‌ای وارد شود، می‌توانند در جهت جلوگیری از زیان‌های احتمالی یا وارده، اجرای تعهدات خود را به تعلیق در آورند. علاوه بر آن، هر کشور عضو، زمانی که با مشکل عدم توازن پرداخت^۱ روبرو شود می‌تواند اقدامات حفاظتی مورد نظر خود را به اجرا گذارد.^۲ همچنین بر اساس ماده ۱۲ موافقتنامه عمومی تجارت خدمات، در شرایط سخت و در صورت عدم توازن پرداخت خارجی، کشورهای عضو می‌توانند تجارت خدمات را محدود نمایند. طبق ماده ۵ موافقتنامه تجارت محصولات کشاورزی، اعضا می‌توانند اقدامات ویژه‌ای را جهت محدود کردن دسترسی به بازار و همچنین افزایش قیمت برای حمایت از تولیدات داخلی انجام دهند.^۳ همچنین در ماده ۶ موافقتنامه تجارت منسوجات و پوشاک اعلام شده است که امکان استفاده از راهکارهای حفاظتی ویژه در کشورهایی که در شرایط گذار اقتصادی^۳ هستند وجود دارد.^۵

آنچه مسلم است تمامی موارد بیان شده فوق برای موقعیت‌هایی پیش‌بینی شده که یک یا چند کشور ذینفع هستند و اختلالی جدی در سیستم تجارت جهانی ایجاد نمی‌شود، اما هنگام بروز بحرانی مشابه بحران فعلی که اکثر کشورهای جهان را با مشکل مواجه ساخته است، گسترش دامنه اقدامات حفاظتی فوق در کنار حمایت‌های دولتی، روند طبیعی تجارت جهانی را فلج می‌کند. به

۴. اولین کنفرانس وزرای تجارت در دسامبر ۱۹۹۶ در سنگاپور، دومین در ماه مه ۱۹۹۸ در ژنو و سومین در دسامبر ۱۹۹۹ در سیاتل برگزار شدند.

5. Cancun

1. Balance of Payment (BOP)

۲. حتی اگر این اقدامات بر خلاف اصول سازمان جهانی تجارت باشد.

3. transitional

(از جمله پنبه) مطرح شد که با توجه به مخالفت آمریکا و اروپا، این پیشنهاد به نتیجه‌ای نرسید. کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته بر این باورند که کمک‌های دولتی و یارانه‌های کشورهای توسعه یافته در بخش کشاورزی، توان رقابت در بازارهای جهانی را از آن‌ها سلب کرده و وضع تعرفه‌ها و عوارض سنگین بر واردات، امکان دسترسی به بازار این کشورها را برای آنان کاهش داده است.^(۶)

در ششمین کنفرانس وزرای تجارت سازمان جهانی تجارت که در دسامبر ۲۰۰۵ در هنگ‌کنگ برگزار شد، پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای حاصل گردید و کشورهای عضو ضمن حمایت از اجرایی شدن توافقات دوحه، بر تدوین و اجرای راهکارهای لازم جهت تسریع در روند اجرایی آن‌ها تأکید کردند. موافقت با کاهش تعرفه‌ها به ویژه در محصولات غیرکشاورزی جهت افزایش امکان دسترسی به بازار، حذف تمامی یارانه‌های صادراتی تا سال ۲۰۱۳، تداوم همکاری جهت آزادسازی تجارت خدمات و عدم وضع تعرفه و عوارض گمرکی بر تجارت الکترونیک تا نشست بعدی وزرا از جمله نتایج نشست مذکور بود. همچنین توافق شد که کشورهای صادرکننده پنبه تمامی یارانه‌های صادراتی خود را در سال ۲۰۰۶ حذف کنند و کشورهای واردکننده با حذف عوارض گمرکی و سهمیه‌بندی‌ها، امکان دسترسی آزاد به بازارهایشان را فراهم آورند.^(۷)

با توجه به نزدیک شدن ضرب‌الاجل تعیین شده جهت اجرای توافقات دوحه و ضرورت رفع بن‌بست‌های موجود به ویژه در مورد تعرفه‌های کالاهای صنعتی و کشاورزی، وزرای تجارت کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت در ماه ژوئیه ۲۰۰۸ در ژنو گرد هم آمدند و بر تداوم گفتگوها در مورد حذف ترجیحات تعرفه‌ای، تجارت

محصولات کشاورزی مناطق گرمسیری، مراقبت‌های ویژه برای محصولات کشاورزی کشورهای در حال توسعه تأکید کردند. همچنین مذاکرات مختصری در مورد بازکردن بازار به روی کالاهای صنعتی صورت گرفت و برای نخستین بار بعد از مذاکرات دوحه، تصمیمات سازنده‌ای در زمینه تسهیل تجارت خدمات گرفته شد.

مذاکرات ماه ژوئیه بیش‌تر به ارائه راهکارهایی برای استفاده از اقدامات حفاظتی برای کشورهای در حال توسعه متمرکز بود تا توافقات نهایی حاصل شود، اما باید توجه داشت که در سیستم سازمان جهانی تجارت، نمی‌توان راه‌حلی جامع و مناسب برای همه اعضا یافت. مذاکرات عمدتاً باید به سمتی پیش برود که توانایی کشورها در عمل به تعهداتشان، مد نظر قرار گیرد. برای مثال، نباید از کشورهای فقیر خواست که تنها تعرفه‌های خود را کاهش دهند و یارانه‌های خود را حذف کنند یا بازارهای خدمات خود را به روی خارجی‌ان بگشایند. بلکه باید انتظار داشت کشورهای در حال توسعه تعهدات کمتری را نسبت به کشورهای توسعه یافته داشته باشند و اقتصادهای کوچک و کشورهای جدیدالعضو از مراقبت‌های ویژه برخوردار شوند. چنین استثنائاتی، تجارت را بسیار پیچیده می‌سازد اما برای اعتمادسازی لازم است. در حال حاضر یک فرمول برای کاهش تعرفه‌های محصولات کشاورزی و حذف یارانه‌های مخرب تجاری در این بخش تدوین شده است. بر همین اساس، کلیه یارانه‌های صادراتی که از سوی کشورهای ثروتمند بر کالاهایی وضع شده‌اند که ۹۷ درصد صادرات کشورهای فقیر را تشکیل می‌دهند، بدون هیچ استثنائی حذف خواهند شد. این مذاکرات نشان می‌دهد که تداوم گفتگو جهت حصول نتیجه مطلوب، همت و اراده سیاسی دولت‌ها را می‌طلبد.^(۸) بررسی وضعیت کنونی نشان می‌دهد که در صورت حصول توافق

برای اجرای مصوبات دوحه، امکان بازگشت رونق به بازار و رهایی از رکود شدید اقتصادی وجود دارد، اما این موضوع هنوز در هاله‌ای از ابهام قرار دارد.

بحران اقتصادی جهان و آینده مبهم توسعه تجارت بین‌المللی

تجربه بحران‌های مالی و اقتصادی جهان به ویژه در آمریکا و اروپا طی دهه ۱۹۳۰ و بحران اخیر، نشان می‌دهد که نظام مدیریت اقتصادی و تجاری حاکم بر جهان می‌بایست از انسجام لازم برخوردار باشد. هم‌اکنون بحران مالی، رکود شدید اقتصادی در جهان ایجاد کرده است. بر همین اساس، سازمان جهانی تجارت پیش‌بینی کرده است که در سال ۲۰۰۹ شاهد ۹ درصد کاهش در تجارت کالا باشیم. حجم مبادلات تجارت کالا و خدمات جهان در سال ۲۰۰۸ به ترتیب بالغ بر ۳۱/۹ و ۷/۲ تریلیون دلار گردید که نسبت به سال قبل، ۱۵ و ۱۱ درصد رشد داشته است.^(۹) تجارت کالا در سال ۲۰۰۷ بالغ بر ۲۷/۸۸ تریلیون دلار بوده است که نسبت به سال قبل (۲۴/۴۲ تریلیون دلار) حدود ۱۴ درصد رشد را نشان می‌دهد. سهم کشورهای در حال توسعه از تجارت جهانی در سال ۲۰۰۷ حدود ۳۵ درصد (۹/۸ تریلیون دلار) و کشورهای توسعه یافته بالغ بر ۶۱ درصد (۱۷ تریلیون دلار) بود.^(۱۰) بر اساس پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول، رشد اقتصادی کشورهای توسعه یافته در سال ۲۰۰۹ به منفی ۲ درصد، آمریکا به منفی ۱/۶ درصد و منطقه یورو به منفی ۲ درصد خواهد رسید. رشد اقتصادی خاورمیانه نیز از ۶/۱ درصد در سال ۲۰۰۸ به ۳/۹ درصد در سال ۲۰۰۹ می‌رسد. بر همین اساس متوسط رشد اقتصادی جهان در سال ۲۰۰۹ به ۰/۵ درصد کاهش می‌یابد.^(۱۱)

در حال حاضر به دلیل کاهش شدید تقاضای جهانی، رکود اقتصادی جهان را فرا گرفته و برای خروج از

این بحران، فراهم آوردن تضمین‌های مالی ضروری است. افزایش تقاضا برای حمایت‌های دولتی و مسدود کردن بازارهای داخلی به روی محصولات خارجی به سمتی پیش رفته که رقابت جهانی را مختل کرده است. بحران اقتصادی آمریکا در سال ۱۹۲۹ موجب گشت تا در دهه ۱۹۳۰ این کشور تعرفه‌های بیش از ۲۰ هزار قلم کالای وارداتی را افزایش دهد. متعاقب آن، این روش به سایر کشورهای جهان سرایت کرد. با توجه به بی‌نظمی حاکم بر جهان، به قوانین و مقررات جامع‌تری نیاز است و باید به گونه‌ای عمل شود که اعتماد جهانی به بازار باز گردد و به سرمایه‌گذاران اطمینان داده شود که هنوز سیستم مالی و تجاری جهان براساس قانون عمل می‌کند. روند اعتمادسازی در بازار مالی و تجاری، باید در مقابل سیاست‌های افزایش تعرفه‌ها و مسدود کردن بازار به روی خارجی‌ان قرار گیرد. آنچه مسلم است تمایلی به سرمایه‌گذاری در موضوعات مبهم وجود ندارد و با توجه به وجود ابهام در سیاست‌های حمایتی^۱، نمی‌توان حمایت عمومی را برای مبارزه با آن فراهم کرد. در مذاکرات دور دوحه، تعهدات لازم برای افزایش تضمین‌های لازم ایجاد شد. در حال حاضر در بخش کشاورزی، متوسط تعرفه‌های کشورهای در حال توسعه ۶۰ درصد و کشورهای یافته ۸ درصد می‌باشد که در صورت اجرایی شدن توافقات دوحه، به ترتیب به یک چهارم و یک دوم تقلیل می‌یابد. همچنین در بخش کالاهای صنعتی، متوسط تعرفه‌های کشورهای در حال توسعه ۱۵ درصد و کشورهای توسعه یافته ۸٪ است که بعداً به ترتیب ۱۵ و ۳۵ درصد کاهش خواهد یافت. از سوی دیگر یارانه‌های مضر کشورهای صنعتی در بخش کشاورزی بسیار بالا

1. Protectionism

می‌باشد و قرار است تا میزان ۸۰ درصد کم شود. در دنیایی که کشورهای فقیر شدیداً نیازمند صادرات محصولات خود هستند، باید موانع موجود در دسترسی به بازار و یارانه‌های ناعادلانه کاهش یابد. ۳ قلم کالا، ۵۰٪ صادرات ۳۴ کشور آفریقایی و تنها یک قلم کالا، ۵۰ درصد صادرات ۲۳ کشور آفریقایی را تشکیل می‌دهد. در حال حاضر بسیاری از کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه نیازمند منابع مالی هستند. در واقع هزینه‌های رونق مجدد سیاست‌های حمایتی و شکست مذاکرات دور دوحه، بسیار زیاد خواهد بود.^(۱۲)

بحران و رکود اقتصادی جهان باعث شده است تا بسیاری از دولت‌ها به حمایت بیشتر از سیاست‌های تجاری کشور خود بپردازند. به همین دلیل گروه ۲۰ در بیانیه اخیر خود از کشورهای جهان خواست که از حمایت‌های دولتی پرهیزند و سعی نمایند با توسعه تجارت، بر بحران فعلی غلبه کنند و در این راستا، گروه مذکور با اعتقاد به امکان غلبه بر بحران و خروج از رکود اقتصادی با رشد تجارت جهانی، در نشست لندن بسته ۲۵۰ میلیارد دلاری را جهت حمایت از تجارت تصویب کرد. ظرف ماه‌های اخیر بیشتر کشورها سعی کرده‌اند با توسل به اقدامات حفاظتی^۱، ضد قیمت‌شکنی^۲، افزایش یارانه‌ها^۳ و ایجاد موانع غیرتعرفه‌ای^۴ همچون محدودیت‌های امنیتی و بهداشتی، حجم واردات خود را کاهش دهند. بر همین اساس، با توجه به کاهش قیمت‌های جهانی، در طول سال ۲۰۰۸، تحقیقات برای اثبات قیمت‌شکنی ۲۷ درصد افزایش یافت. بیشتر برنامه‌های یارانه‌ای دولت‌ها جهت نجات صنایع به ویژه

صنایع خودروسازی کشورهای صنعتی نظیر آمریکا، کانادا، سوئد، آلمان، فرانسه، استرالیا، کره جنوبی و چین تصویب شده‌اند.^(۱۳)

نتیجه‌گیری

تجارت جهانی طی سال‌های اخیر به ویژه از زمان توافقات دوحه، از رشد قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده است ولی تداوم بحران مالی جهان باعث شده تا حجم مبادلات تجاری جهان روند نزولی یابد. پیش‌بینی شده است در سال جاری میلادی تجارت بین‌الملل با ۹ درصد کاهش روبرو شود. بدیهی است در صورت پایه‌ریزی و تبعیت از یک مدیریت هماهنگ و جامع، می‌توان علاوه بر گریز از تصمیمات یک‌جانبه و غیرمنطقی، بهتر بر مشکلات و بحران فائق آمد. اما آنچه مسلم است شرایط اقتصادی کشورهای جهان و تأثیرات منفی بحران بر آنها متفاوت می‌باشد. بنابراین تدوین و اجرای یک طرح جامع برای مقابله با بحران در صورتی می‌تواند موفقیت‌آمیز باشد که منافع همه کشورها را در برگیرد و به اقدامات و طرح‌های ملی آنان توجه کافی داشته باشد.

امروزه، استفاده از حمایت‌های دولتی از طریق اجرای اقدامات حفاظتی، افزایش یارانه‌ها و ایجاد موانع غیرتعرفه‌ای رو به افزایش است. اصرار بیشتر بر اجرای برخی از اصول اولیه سازمان جهانی تجارت در شرایط بحرانی کنونی می‌تواند زیان‌های جبران‌ناپذیری را به تولیدکنندگان کشورهای عضو وارد نماید و لطمات جبران‌ناپذیری را بر وجهه جهانی این سازمان ایجاد کند. هفتمین کنفرانس وزرای بازرگانی سازمان جهانی تجارت که قرار است در سال جاری برگزار شود فرصت مناسبی جهت ارائه راهکارهای جدید برای خروج از رکود اقتصادی و اجرای توافقات قبلی خواهد بود.

1. Safeguard Measures
2. Anti-dumping
3. Subsidies
4. None-tariff Barriers

پروژه‌های بین‌المللی را جهت عبور کم‌خطر از بحران تدوین و اجرا کرد تا در کنار راه‌اندازی پروژه‌های ملی، زیان‌های وارده به حداقل برسد.

محمد رضا علی پور ناندل
اداره امور اکو - وزارت امور خارجه

بحران جهانی همچون سیلی خروشان به راه خود ادامه می‌دهد و سرانجام نقطه پایانی برای آن وجود خواهد داشت، اما موقعیت کشورها با توجه به میزان زیان‌های وارده، در دوره بعد از بحران متفاوت خواهد بود. بنابراین، لازم است ابزارها و راهکارهای جامع برای مقابله با بحران پیش‌بینی شوند و با ابتکار عمل و نوآوری در نحوه مدیریت جهانی به ویژه برای اجرای توافقات دوحه،

1. The General Agreement on Tariffs and Trade (1947), Article 1; the General Agreement on Trade in Services, Para 2, Article 1; the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Article 4.
2. The General Agreement on Tariffs and Trade (1947), Article 11, Para 2; the General Agreement on Trade in Services, Para 1, Article 16.
3. The General Agreement on Tariffs and Trade (1947), Article 3; the General Agreement on Trade in Services, Article 17.
4. The Agreement on Agriculture.
5. The Agreement on Textile and Clothing.
6. The Report of the Fifth WTO Ministerial Conference, Cancun, Mexico, 2003, www.wto.org
7. The Report of the Sixth WTO Ministerial Conference, Hong Kong, 2005, www.wto.org
8. Restoring citizens confidence in trade requires sound domestic policies, Pascal Lamy, Director General, WTO, 29 October 2008, www.wto.org
9. WTO sees 9% global trade decline in 2009 as recession strikes, Press Release No. 554, 23 March 2009, www.wto.org
10. UNCTAD Annual Statistics, 2008, www.unctad.org
11. World Economic Outlook Update, Global Economic Slump Challenges Policies; International Monetary Fund (IMF), January 28 2009, www.imf.org
12. پاسکال لامي، مدیرکل سازمان جهانی تجارت، سخنرانی در جمع مدیران اتحادیه‌های تجاری و حمل و نقل کالا در ژنو، ۳ نوامبر ۲۰۰۸
13. Global economic crisis: implications for trade and development, Trade and Development Commission, The World Trade Organization (WTO), (TD/B/C.I/CRP.1 dated 7 May 2009).